

Samenvatting per hoofdstuk

- I. Albrandswaard heeft zich ontwikkeld van puur agrarische economie en buitengebied van de stad, naar een sterk haven- en mobiliteit gerelateerde economie met behoud van haar ruimtelijke kwaliteiten.
- II. Albrandswaard beschikt over een hoog-opgeleide en goed participerende beroepsbevolking. De economische hoofdrollen zijn voor havenkantoren, logistiek, dienstverlening, zorg en zelfstandige professionals (ZP's). De ruimtelijke kenmerken zijn een zeer gunstige ligging met goede bereikbaarheid, en toch een groen karakter.
- III. De nabijheid van de Mainport is bepalend voor de positie van Albrandswaard in de regio. De Albrandswaardse zorgsector heeft een regionaal karakter. Ook de kwaliteiten op het gebied van wonen en recreatie zijn regionaal van belang. Deelname aan regionale samenwerkingsverbanden is essentieel om de waarde van Albrandswaard voor de regio te etaleren en daarmee gunstige ontwikkelingen binnen te kunnen halen en ongunstige claims te kunnen ontwijken door verwijzing naar de aantasting van deze unieke kwaliteiten.
- IV. Mainportgerelateerde activiteiten vormen de basis van de Albrandswaardse economie. Wel zijn er grenzen aan de groei hiervan, omdat sommige activiteiten de ruimtelijke kwaliteiten te veel aantasten en daarmee de kansen voor andere sectoren verkleinen. De zorgsector is ook zeer belangrijk, en zou door groei van het aantal kleinschalige aanbieders minder afhankelijk van het Delta-complex kunnen worden. Er liggen belangrijke kansen voor groei van de recreatieve sector en ook de kwaliteit van Albrandswaard als woongemeente kan nog beter benut worden. De belangrijkste uitdaging voor het beleid is gelegen in de balans tussen het stimuleren van ondernemingszin door het geven van ruimte (voor bijvoorbeeld bouwplannen) en helderheid (omtrent procedures, belastingen), en het begrenzen van activiteiten die de unieke kwaliteiten van Albrandswaard en daarmee de kansen voor gewenste ontwikkelingen aantasten.
- V. Het investeringsklimaat voor bedrijven moet sterk worden verbeterd. Voor de balans tussen bestaande sterke economische sectoren en de ontwikkeling van kansrijke nieuwe sectoren zijn heldere keuzes vereist. Schoon en kleinschalig zijn voor alle sectoren de uitgangspunten. Stakeholders en potentiële investeerders moeten actief benaderd worden om duidelijk te krijgen welke maatregelen het meest gewenst zijn om de economie van Albrandswaard effectief en in de gewenste richting te stimuleren.

1. korte voorgeschiedenis

Economisch succes van een gemeente wordt in hoge mate bepaald door geografische omstandigheden en de aard van de beroepsbevolking. Albrandswaard kan zich wat dat betreft gelukkig prijzen met een economisch heel gunstige ligging en met een beroepsbevolking die altijd van aanpakken wist. De geschiedenis van Albrandswaard is er één van hard werken en het benutten van kansen.

Rhoon en Poortugaal waren ooit agrarische dorpen, gelegen in vruchtbaar polderland, in een rivierendelta - de vaarwegen vol vis – op korte afstand van Rotterdam en Dordrecht. Voor de steden was en is het ommeland graanschuur en moestuin, en ook het gezonde 'buiten'. Schilderkunst en bouwgeschiedenis getuigen daarvan. Illustratief voor Albrandswaard zijn onder meer het Kasteel van Rhoon, de boerderij-jachthuizen Reesteyn en – inmiddels gesloopt – Hoogewerf, en niet in de laatste plaats natuurlijk het Delta Psychiatrisch Centrum (voorheen Maasoord).

De bijdrage van de agrarische sector aan de lokale economie heeft inmiddels sterk aan betekenis ingeboet. De polders rond Rotterdam ontlenen tegenwoordig vooral waarde en betekenis aan ruimte voor functies van stad en Mainport, want sinds de aanleg van de Nieuwe Waterweg in 1870 is

Rotterdam bereikbaar voor grote zeeschepen, en heeft zich in de rivierendelta een haven-industrieel complex van wereldformaat ontwikkeld dat nog altijd expandeert.

Oude kansen zijn gekeerd, nieuwe mogelijkheden zijn in de plaats gekomen. Mede door rijksbeleid werden dorpen rond Rotterdam en Dordrecht forensenplaatsen, aaneengegroeid tot de stedelijke agglomeratie van de zuidelijke randstad. Veel dorpen zijn geheel opgegaan in de stad en leven in naam voort als stadswijk: Charlois, Katendrecht, IJsselmonde, Hoogvliet. Het buitengebied ervan is door de uitdijende stad opgeslokt; rond de Mainport is ruimte schaars en maken boeren plaats voor bedrijventerrein, woningbouw en recreatiegebied.

Ook in Albrandswaard zijn flinke dorpsuitbreidingen gerealiseerd ten behoeve van 'import'. Toch is Albrandswaard op een steenworp van Rotterdam, zelfstandig gebleven, onder eigen bestuur, met een eigen identiteit, en met veel bijzondere kwaliteiten die in de regio schaars zijn geworden. Met 25000 inwoners verdeeld over de historische dorpen Rhoon en Poortugaal en de nieuwe woonkern Portland, biedt Albrandswaard de regio een vriendelijk kleinschalig woonmilieu en een ongekend ruim groen buitengebied. Albrandswaard staat in de omgeving dan ook vooral als hoogwaardig woon- en leefmilieu bekend.

Minder bekend is Albrandswaard om haar economische betekenis. De lokale economie van Albrandswaard is in de loop der tijd sterk verbonden geraakt met de mondiale Mainport-economie, en valt daarbij op het eerste gezicht nauwelijks op. Ten onrechte, zoals hierna zal blijken.

De gunstige omstandigheden voor Albrandswaard hebben altijd borg gestaan voor een gezonde lokale economie, eerst agrarisch en bij de expansie van de wereldhaven van lieverlee steeds meer gelieerd aan het haven-industrieel complex. De economische zelfredzaamheid van de bevolking en de ondernemers van Albrandswaard verklaart wellicht waarom de gemeente er mee volstond om met ruimtelijk economisch beleid de ontwikkelingen in goede banen te leiden en geen verder economisch beleid te formuleren. Meer was gewoon niet nodig...

Dus is ook elders - bijvoorbeeld in regionaal verband - nauwelijks aandacht gevraagd voor de eigen economie, waardoor Albrandswaard in veel rapportages onderbelicht en zelfs onbelicht is gebleven.

Inmiddels is het, mede in het kader van de Toekomstvisie Albrandswaard 2025 en de behoefte daaraan met anderen samen te werken, tijd voor een meer expliciet beleid. Temeer omdat Albrandswaard in toenemende mate externe invloeden en regionale druk ondervindt die de eigen toekomst mede zal bepalen. In dat regionale krachtenspel is een goede positionering gewenst om het lokale belang recht te doen, kansen te benutten en bedreigingen te keren. Dus is op dit punt richtinggevend beleid noodzakelijk. De Toekomstvisie noemt de volgende prioriteiten:

1. De gemeente staat dicht bij haar burgers en partners.
2. Geen standaard woningbouw, maar maatwerk: dorps en levensloopbestendig.
3. Bedrijvigheid: geen grote hallen, maar vernieuwing en verbetering. Nadruk op kleinschalige dienstverlening (kantoorvilla's) en dorpse bedrijvigheid (ambachtelijkheid).
4. Van een puur agrarische productie naar 'natuurlijk' boeren (verbreden en duurzaam).
5. Gemeente, bewoners, ondernemers, zorginstellingen en vrijwilligersorganisaties zorgen samen voor een excellente openbare ruimte.

Een goed beeld van de Albrandswaardse economie is onontbeerlijk voor het vaststellen van economisch beleid, daarom wordt hier in hoofdstuk 2 eerst een beschrijving van gegeven.

2. Status quo economie Albrandswaard

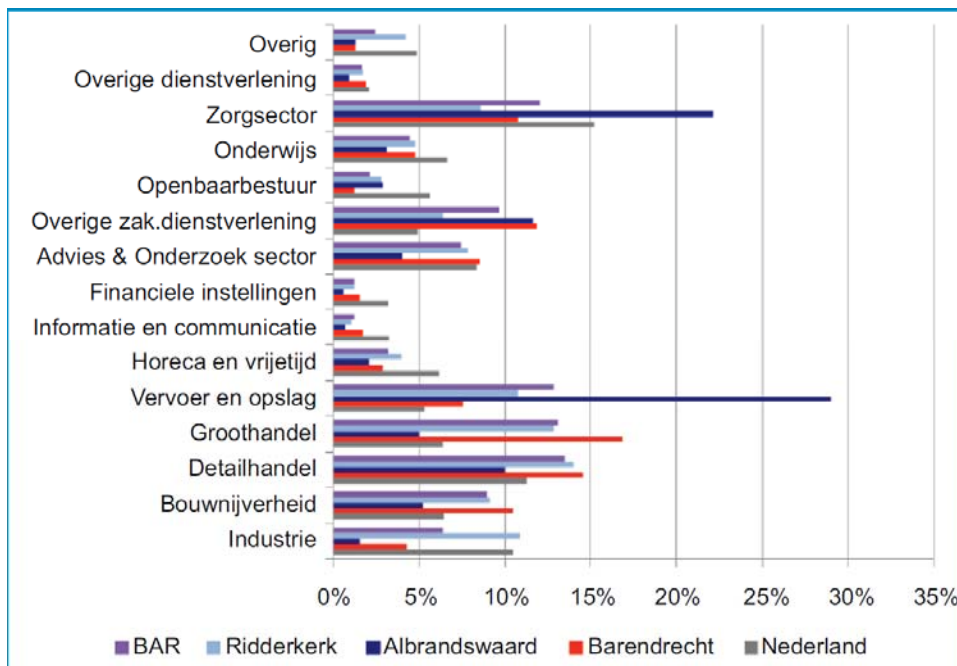
Beroepsbevolking

Albrandswaard heeft ruim 16.000 inwoners tussen de 15 en 65 jaar. De beroepsbevolking (personen uit deze leeftijdsgroep die ten minste 12 uur per week arbeid zouden willen verrichten) telt zo'n 10.000 mensen. Hiervan is 40% hoogopgeleid, tegen een landelijk gemiddelde van 34% hoogopgeleiden [1]. Het gemiddelde inkomen is dan ook hoog, Albrandswaard bezet de 17^e plaats in de inkomensranglijst van de 413 Nederlandse gemeenten. Binnen de regio scoort alleen Westvoorne hoger [2]. Velen werken buiten Albrandswaard, de meesten binnen de regio. De bevolking van Albrandswaard is relatief zelfredzaam, met slechts 15 bijstands- en 20 ww-uitkeringen per 1000 personen (exclusief de bewoners van het Delta-complex) [3]. Landelijk genoten in september 2012 37 van de 1000 personen een bijstandsuitkering en 26 van de 1000 een ww-uitkering [4], zelfs wanneer de bewoners van het Delta-complex zouden worden meegeteld, blijft Albrandswaard ruim onder deze aantallen.

De gemeente levert een actieve inspanning om uit de verschillende categorieën werkzoekenden de goede kandidaten aan bedrijven voor te stellen. Niet de werkzoekende, maar de onderneming staat centraal in het arbeidsmarktbeleid. Bedrijven kunnen zo met weinig tijd, moeite en geld hun vacatures vervullen en een passant levert dit gunstige mogelijkheden voor werkzoekenden uit Albrandswaard op. NB: natuurlijk zullen de genoemde cijfers m.b.t. uitkeringen onder invloed van de crisis gestegen zijn en wellicht nog verder stijgen. Er zijn echter geen aanwijzingen dat de tendens daardoor verandert, Albrandswaard blijft het relatief goed doen.

Bedrijven

In Albrandswaard zijn zo'n 2000 bedrijven gevestigd, met in totaal bijna 9000 arbeidsplaatsen [5]. Een zeer groot deel hiervan is Mainport-gerelateerd, zo zijn er clusters van haven- en scheepvaartkantoren, logistieke bedrijven, handel en dienstverlening gericht op het haven-industrieel complex en bedrijven gericht op automobilititeit en verkeersmanagement. Albrandswaard is zelfs de 'logistieke topgemeente' van Nederland, met bijna 30% van de banen in de sector vervoer en opslag is deze sector in Albrandswaard meer dan 10 keer zo belangrijk als in de rest van Nederland [6].

Verdeling werkgelegenheid over economische sectoren [7]

Het bedrijfsleven van Albrandswaard scoort hoog op 'welvaarscreatie', gemeten naar Rentabiliteit van het Eigen Vermogen (REV), blijkt uit onderzoek van de Rabobank [7]. Sterk bepalend voor deze goede economische prestaties is de zorgsector, met meer dan 20% van de banen het éénnagrootste cluster van bedrijven in Albrandswaard. Behalve het uitgebreide Delta-complex, met het psychiatrisch ziekenhuis en de TBS-kliniek De Kijvelanden, behoren hier enkele woonzorgcentra voor ouderen, een zorghotel, een zorgboerderij en een flink aantal kleinere ondernemers in de zorg zoals huisartsen, tandartsen, fysiotherapeuten, psychologen en allerhande gerelateerde dienstverleners toe.

Een relatief onzichtbaar maar wel belangrijk cluster wordt gevormd door de ZP's (zelfstandige professionals). Landelijk is deze groep, mede onder invloed van de crisis, sterk gegroeid. Albrandswaard vormt hierop geen uitzondering en heeft ruim 1300 ZP's. Een groot deel van deze groep is hoogopgeleid. De belangrijkste sectoren waarin de Albrandswaardse ZP's werkzaam zijn, zijn de zakelijke dienstverlening en zorg en welzijn [8]. Zeventig procent van de ZP's werkt vanuit huis, hoewel een deel van hen aangeeft graag werkruimte te gaan huren, mits deze in de buurt en betaalbaar is [9]. Inmiddels bestaat voor hen de mogelijkheid op flexibele basis werk- en vergaderplekken te huren.

De detailhandel is goed voor zo'n 10% van de werkgelegenheid in Albrandswaard. Als gevolg van de economische crisis en de verschuiving naar 'internet-winkelen' heeft de detailhandel het landelijk moeilijk. Ook in de winkelcentra in Albrandswaard is dit merkbaar, al geven de recente investeringen van de supermarkten in alle drie de kernen aan dat er nog genoeg potentie is voor de winkelcentra.

Ruimte

Met een directe aansluiting op de A15, in de nabijheid van de A4 en A29, en met twee metrostations, is Albrandswaard bijzonder goed verbonden met de directe en wijde omgeving. Logistieke bedrijven zijn voor een groot deel gevestigd op het bedrijventerrein Distripark Eemhaven, gelegen aan de A15. De haven- en scheepvaartkantoren en bedrijven gericht op verkeersmanagement en automobilititeit zijn meer verspreid gevestigd op bedrijventerreinen in de nabijheid van de Groene Kruisweg en de metrostations. In de drie woonkernen bevinden zich de detailhandel, zorgverleners, een deel van de horeca en natuurlijk de meeste ZP's. Het buitengebied biedt ruimte aan enkele agrarische bedrijven, drukbezochte recreatieve voorzieningen als de golfbaan en verder horeca en maatschappelijke voorzieningen als het Delta complex en zorgboerderij De Buytenhof. Een deel van het buitengebied wordt de komende jaren ontwikkeld tot regionaal landschapspark.

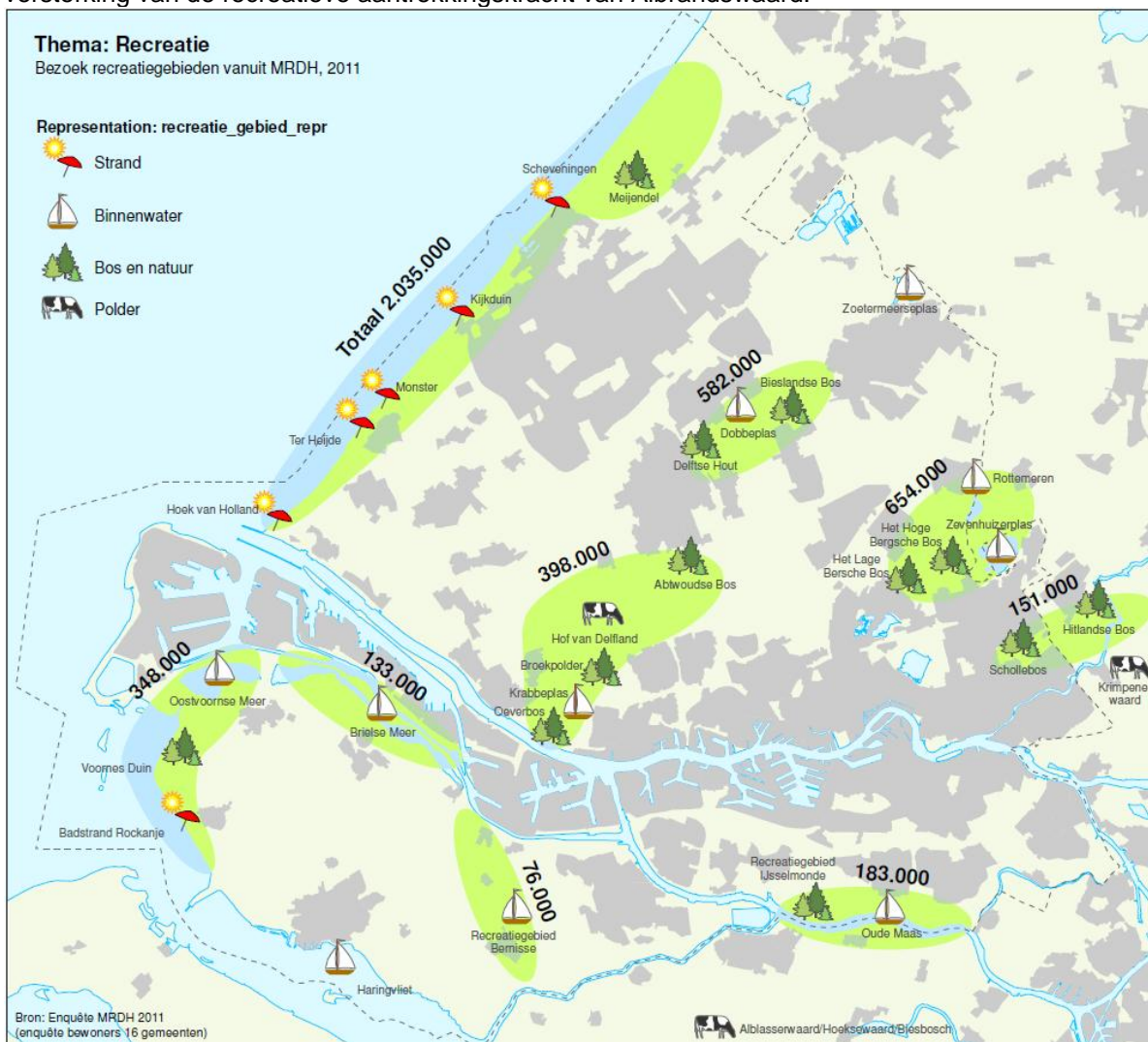
Het ruime, groene en toegankelijke buitengebied van Albrandswaard biedt veel ruimte voor recreatie, zowel voor inwoners van Albrandswaard als uit de regio. Dit biedt kansen voor ondernemers die zich richten op (dag)recreatie. Het ruime buitengebied en de nabijheid van de stad Rotterdam en de Mainport maken Albrandswaard ook een aantrekkelijke woongemeente, juist ook in het hogere segment. In Albrandswaard woont dan ook een behoorlijk aantal ondernemers waarvan het bedrijf elders gevestigd is en de bevolking telt een groot aantal expats en omvat 65 nationaliteiten.

Op dit moment wordt in geheel Albrandswaard glasvezel aangelegd, waardoor ondernemers en inwoners op korte termijn kunnen profiteren van sterk verbeterde digitale mogelijkheden.

3. De omgeving van Albrandswaard

In Zuid-Holland wordt 25% van het Bruto Nationaal Product verdiend en dat gebeurt in belangrijke mate in de Mainport. Het betreft hier zowel de logistieke functie (overslag, opslag en transport van producten) en de daarmee samenhangende handel en dienstverlening, als productie (met name petrochemie) met de bijbehorende kennis en innovatie. Een andere belangrijke economische motor is de Greenport; de regionale en nationale productie van land- en tuinbouwproducten, de hieraan gerelateerde handel, logistiek en dienstverlening en de bijbehorende kennis en innovatie. De Albrandswaardse economie is vooral sterk gericht op de Mainport. De buurgemeenten Barendrecht en Ridderkerk, waarmee Albrandswaard samenwerkt, zijn economisch vooral op de Greenport georiënteerd. Dit betekent dat de gemeenten elkaar aanvullen en niet zozeer elkaars concurrent zijn, maar ook dat in (boven)regionale vertegenwoordiging en samenwerking met verschillende belangen rekening gehouden moet worden.

De omvang van de zorgsector in Albrandswaard geeft aan dat het verzorgingsgebied hiervan de gemeentegrenzen ruim overstijgt. Ook op het gebied van wonen en recreatie is duidelijk dat Albrandswaard de ruimte biedt aan inwoners van de regio die hiervoor een plek zoeken. Voor recreatie is nu vooral het gebied langs de Oude Maas en de grienden een trekpleister. Hier zijn ook de golfbaan, jachthavens en horeca gelegen. De ontwikkelingen in het Buitenland bieden potentie voor versterking van de recreatieve aantrekkingskracht van Albrandswaard.

Bezoekersaantallen aan recreatiegebieden vanuit 16 gemeenten in metropoolregio (niet uit Barendrecht, Albrandswaard, Ridderkerk) [10]

De regionale economie telt een aantal kwetsbaarheden door tekortkomingen in de voor toekomstige ontwikkelingen voorwaardelijke sfeer. Het DelTri-Platform, een samenwerkingsverband tussen overheid, marktpartijen en maatschappelijke organisaties tussen Rotterdam, Drechtsteden en West-Brabant, richt zich ten behoeve van het realiseren van een 'logistieke topregio' op drie urgente opgaven: economie, bereikbaarheid en leefkwaliteit.

De dagelijkse fileproblematiek in de randstad benadeelt zowel het goederenverkeer als het woonwerkverkeer, met veel economische schade. Maar er is en wordt hard gewerkt aan betere verkeersverbindingen, waaronder wegen, spoorwegen, waterwegen en ondergrondse leidingen.

Het woon- en verblijfsmilieu laat, zeker rond Rotterdam, belangrijk te wensen over. Dat betreft de woningkwaliteit, de kwaliteit van de buurten, het aanbod, niveau en de bereikbaarheid van voorzieningen (educatie, recreatie, cultuur, winkels, horeca en zorg). Deze tekortkomingen vinden hun weerslag in woonplaatskeuze, bevolkingsopbouw en het lokale aanbod aan hoogwaardige arbeidskrachten. Ook als vestigingsfactor voor internationale bedrijven vormt het beperkte regionale aanbod aan echt hoogwaardig woonmilieu bepaald geen pre. Een regionale inzet op nieuwe hoogwaardige woonmilieus vanuit Bestuurlijk Platform Zuidvleugel heeft geleid tot aanwijzing van enkele 'zoeklocaties'. Twee van deze zoeklocaties lagen in Albrandswaard, maar door opeenvolgende economische crises is hier geen verdere actie aan verbonden. Duidelijk is wel dat het goed bereikbare Albrandswaard belangrijke tekortkomingen van Rotterdam op het gebied van ruimte, veiligheid en rust, kan compenseren.

Een derde belangrijke regionale zwakte betreft het opleidingsniveau. Dat laat belangrijk te wensen over en sluit in ieder geval slecht aan bij de regionale arbeidsmarkt. Enerzijds leidt dat tot sociale achterstand van bepaalde bevolkingsgroepen en geconcentreerde problematiek in sommige buurten en anderzijds ondermijnt dat het toekomstperspectief voor de regionale economische ontwikkeling, wat immers kennis van zaken vergt. Albrandswaard vormt, wat opleidingsniveau betreft, hierop een positieve uitzondering. Wat opleidingsrichting betreft is er ruimte voor verbetering, de regio zal op korte termijn waarschijnlijk te kampen krijgen met tekorten aan technisch opgeleiden, van VMBO tot 'technasium' en van MBO tot HBO en TU. Verder moet hier vermeld worden dat voor vestiging van internationale bedrijven een goede internationale of op zijn minst tweetalige school van belang kan zijn. Aan de zuidkant van Rotterdam ontbreekt deze.

Mede als effect van de mondialisering neemt bij veel consumenten de hang naar verduurzaming van voedsel- en energievoorziening al jaren toe. Ook in onze regio groeit bij veel consumenten en overheden de zorg over de gevolgen van de teloorgang van de zelfvoorziening op het gebied van voedsel en energie. Deze zorgen over prijsvorming, productkwaliteit, milieubelasting, afhankelijkheid en kwetsbaarheid kunnen voor een groot deel weggenomen worden door een kortere verbinding tussen producent en consument. Plaatselijk ontstaan initiatieven van consumenten, producenten en overheden om hier invulling aan te geven. Ook in de regio Rotterdam groeit hiervoor de interesse en liggen er dus kansen om deze niche te laten groeien. Albrandswaard heeft hiervoor goede papieren, de ontwikkelingen in het buitengebied en met name in het te ontwikkelen landschapspark in het Buitenland, bieden mogelijkheden voor 'stadslandbouw', terwijl er al enige initiatieven op gang gekomen zijn voor lokale vermarkting van lokaal geproduceerd voedsel en er ook enkele groot- en detailhandelsbedrijven zijn gevestigd met een goed regionaal en nationaal afzetnetwerk.

Op het gebied van energievoorziening wordt de consument enerzijds minder verspillend en anderzijds steeds meer ook producent. Daartoe bestaan individuele mogelijkheden, die op collectieve wijze evenwel meer zoden aan de dijk zetten, en soms zelfs extra potentie bieden. Energiebesparing en –opwekking per buurt, wijk of gemeente is nu al lucratief en zal gegeven de stijging van energieprijzen steeds lonender worden. Interessant is dat dit een directe zakelijke prikkel levert die sociale organisatie bevordert en als spin off ook andere collectieve of coöperatieve inzet vereenvoudigt

zonder ideologische implicaties. Of, en in welke mate, deze ontwikkeling ook in Albrandswaard wortel zal schieten is nog onduidelijk.

Een nieuwe ontwikkeling is de vorming van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, welke voortkomt uit de behoefte van gemeenten om intensief samen te werken en zo in internationaal verband met meer slagkracht te kunnen opereren. In hoeverre dit initiatief tot wasdom zal komen is nog niet duidelijk, maar wel duidelijk is dat veel gemeenten zich afvragen hoe en met wie het beste samengewerkt kan worden. Het bestuur van de gemeente Albrandswaard is zich bewust van de beperkte invloed in deze beweging als gevolg van haar beperkte omvang, maar zal ook zelfbewust uitdragen wat het wat uitzonderlijke Albrandswaard de regio te bieden heeft.

De Mainport-economie, en daarmee ook de Albrandswaardse economie, is sterk verbonden met internationale ontwikkelingen. Dat de Duitse industrie in sterke mate via Rotterdam wordt toegeleverd, en het Europese handelsverkeer met China voor een belangrijk deel via Rotterdam verloopt, maakt dat het ook in crisistijd nog niet zo slecht toeven is rond de Mainport. China investeert in de Mainport, en de Mainport zoekt zowel uitbreidingsmogelijkheden als samenwerking, bijvoorbeeld met Antwerpen. Deze voormalige concurrent komt nu in aanmerking voor een verstandshuwelijk. Dat verlegt de relaties in de toekomst deels meer naar het zuiden, wellicht via een zuidelijke A4, en dat zal voor Albrandswaard dan ook niet zonder gevolgen - en kansen - blijven.

De globalisering van de economie voltrekt zich met rasse schreden, in verband waarmee veel bedrijven goede strategische locaties zoeken om hun activiteiten te vestigen, te consolideren en uit te breiden. De Mainport is een dergelijke locatie, maar op het gebied van huisvesting voor expats in het hogere segment op dit moment niet erg aantrekkelijk; Den Haag en omgeving scoren dan aanzienlijk beter. Dit heeft onder meer te maken met de kwaliteit en representativiteit van het woonmilieu in bredere en engere zin, met het aanbod aan culturele en overige voorzieningen, met de vestiging van de internationale school en met het aantal er woonachtige hoogopgeleide expats.

Rotterdam en de regio willen op dit punt - al dan niet in metropoolverband - graag verbetering brengen en doen dat onder andere via de activiteiten en internationale acquisitie van de Rotterdam Investment Agency (RIA): 'We will help new companies to hit the ground running'. Zo is de expatdesk van de RIA er op gericht dat hoogwaardige kenniswerkers zich soepel in Rotterdam kunnen vestigen en bewegen. Albrandswaard heeft in dat verband goede papieren, al kan het beslist beter, en al kan ook het actuele aanbod prominenter in de etalage worden gepositioneerd.

Tenslotte kan worden opgemerkt dat de globalisering van de economie en het zaken- en handelsverkeer in belangrijke mate afhankelijk is van hoogwaardige kennis en communicatie. Talenkennis is een belangrijk middel om andere kennis te kunnen overdragen, actieve kennisnetwerken en goede ICT-faciliteiten zijn noodzakelijk om de gewenste contacten tot stand te brengen. Het zijn cruciale succesfactoren voor de inbreng van diensten en producten in de wereldeconomie, en daarmee ook steeds meer cruciale factoren voor de ontplooiing van de lokale economie.

Albrandswaard scoort op deze punten niet slecht, maar dient zich te realiseren dat op dit punt geen achterstand moet ontstaan.

4. Kansen en uitdagingen

Uit het voorgaande blijkt een aantal kansen voor de economie van Albrandswaard:

- De nabijheid van de Mainport en de goede bereikbaarheid zorgen voor een stabiele havengerelateerde sector;
- De sector zorg levert veel werkgelegenheid en veel rendement;
- De bevolking is hoogopgeleid en relatief zelfredzaam en telt vele startende ondernemers en ZP's;
- Mede door de ontwikkelingen in het buitengebied zoals het landschapspark Buitenland, liggen er goede kansen voor bedrijven gericht op dag- en kortverblijfsrecreatie, dit biedt ook kansen aan de nog aanwezige agrariërs;
- Albrandswaard kan de aantrekkingskracht van Rotterdam e.o. als vestigingsplaats voor (internationale) bedrijven vergroten, in Albrandswaard kunnen de werknemers hoogwaardig wonen en/of recreëren. Albrandswaard kan zich daartoe profileren als hoogwaardige woongemeente voor draagkrachtige en krachtdadige burgers, ondernemers en expats;

Deze kansen stellen Albrandswaard ook gelijk voor een aantal uitdagingen. Bij helderheid over wat wel en niet mag kunnen de kansen ten volle benut worden. De kansen houden elkaar in evenwicht, te veel inzetten op één kans verkleint de mogelijkheden voor het benutten van één of meer andere kansen. Daarom is het essentieel vooraf de kaders te bepalen. Daarmee wordt voorkomen dat ad hoc besluiten worden genomen die vergaande consequenties voor de toekomst kunnen hebben, zoals een precedentwerking of de uitsluiting van andere mogelijkheden. Het verschaffen van helderheid omtrent de mogelijkheden past bij de eerste prioriteit uit de toekomstvisie: "de gemeente staat dicht bij haar burgers en partners". Snelle en inzichtelijke besluitvorming is dan ook haalbaar. Anderzijds kunnen te strakke kaders zorgen voor een gebrek aan flexibiliteit, terwijl het onmogelijk is toekomstige behoeften en kansen exact te voorspellen. Regelmatige herbezinning op de kaders, met gebruikmaking van nieuwe economische gegevens en zonder de lange termijndoelen uit het oog te verliezen, is dus wenselijk.

- Visie zonder actie is dagdromen; actie zonder visie is een nachtmerrie -

Havengerelateerde sector

Mainportgerelateerde activiteiten vormen de basis van de Albrandswaardse economie. Het is dus verstandig hier zuinig op te zijn. Wel zijn er grenzen aan de groei van deze sector, om te voorkomen dat de unieke kwaliteiten van Albrandswaard op het gebied van rust en ruimte, en daarmee de kansen voor andere sectoren, worden aangetast.

Wat betreft kantoren is de structuurvisie helder: geen grote blokkendozen, maar kleinschalige kantoorvilla's. Bedrijven in de logistiek en automobilititeit kunnen overlast geven door bijvoorbeeld verkeer van en naar de locatie (bereikbaarheid), geluid, en de visuele aantasting van het landschap.

Op het bedrijventerrein Distripark Eemhaven is weinig overlast te verwachten aangezien woon- en recreatiegebieden niet in de buurt liggen. *Op andere bedrijventerreinen is wel helderheid nodig over welke bedrijfsomvang en mate van overlast maximaal aanvaardbaar wordt geacht.* Het verdient aanbeveling dit nadrukkelijk af te wegen tegen de voordelen van de aanwezigheid van het betrokken bedrijf in termen van bijvoorbeeld werkgelegenheid en OZB, waarbij dan moet worden meegewogen dat de afwezigheid van dit bedrijf wellicht zou leiden tot interesse van andere bedrijven, die meer voordelen met zich meebrengen. Overigens valt ook al veel verbetering te verwachten door de geplande opwaardering van Overhoeken I, II en III, die zal leiden tot een betere uitstraling van deze bedrijventerreinen en tot minder parkeerdruk in hun directe omgeving.

Zorgsector

De zorgsector in Albrandswaard is sterk. Wel heeft het Delta-complex een groot aandeel in deze sector en dit maakt kwetsbaar. Een groter aandeel van zelfstandige kleinschalige zorgaanbieders, bij voorkeur met een pakket dat ook ten goede komt aan de plaatselijke bevolking, zou minder kwetsbaar maken. *Kleinschaligheid en de mate waarin het aanbod voordelen biedt voor de plaatselijke bevolking zouden dan ook selectiecriteria kunnen zijn voor nieuwkomers en/of uitbreidingen.*

Het accent van zorg verschuift landelijk van 'cure' naar 'care'. Kansen liggen er vooral in de wellness en leisure. Deze laatste laten zich uitstekend combineren met recreatie, waarvoor in Albrandswaard ook goede kansen zijn.

ZP's

De ondernemingsgeest maakt de Albrandswaardse bevolking ook in economisch mindere tijden, relatief onafhankelijk. Het is dus zaak deze te koesteren. Dat vraagt om ruim baan voor startende ondernemers en om woningbouw die rekening houdt met de wensen van ZP's ten aanzien van werkplekken. De structuurvisie noemt reeds de noodzaak om in de bestaande kernen bij nieuwbouw/herstructurering rekening te houden met de toenemende behoefte aan centraal gelegen zorgsteunpunten die kunnen worden gecombineerd met ontmoetingsplaatsen. *Het verdient aanbeveling hierbij ook nadrukkelijk te kijken of combinatie met werkplekken voor ZP's mogelijk is, zodat deze ondernemers dicht bij huis een betaalbaar alternatief voor het werken vanuit huis kunnen vinden. Dit in aanvulling op de reeds geboden gelegenheid hiertoe bij Meetz.* Daarnaast kan in de woningbouw rekening gehouden worden met de behoefte van veel ZP's aan een gescheiden werk- en ontvangstruimte. Slim bouwen maakt dit soort woningen ook geschikt voor bewoners die langdurig willen zorgen voor een familielid dat toch zoveel mogelijk zelfstandig wil wonen. *Goed marktonderzoek is hiervoor noodzaak, waarbij inbegrepen de vraag of huur of koop de voorkeur verdient in verband met de doorstroming.* Bij dit soort bouw geldt dat het aanbod de (tot dan latente) vraag kan creëren, deze latente vraag is waarschijnlijk groter dan de actieve vraag.

Detailhandel

De aantrekkingskracht van de dorpscentra wordt voor een belangrijk deel bepaald door een gevarieerd winkelaanbod. Een goed winkelaanbod draagt belangrijk bij aan de aantrekkelijkheid van de gemeente voor wonen en mogelijk ook voor recreatie. Een 'dertien in een dozijn' winkelaanbod echter, kan minder gewenst publiek trekken en daarmee de aantrekkingskracht voor zowel wonen als recreatie flink verminderen. Daarmee reikt het economisch belang van de detailhandel veel verder dan indicatoren als de werkgelegenheid en omzet in deze sector doen vermoeden.

De gemeentelijke mogelijkheden om direct te sturen op een gevarieerd en hoogwaardig winkelaanbod zijn beperkt. Indirecte sturing is al onderdeel van de structuurvisie; door clustering van maatschappelijke functies aan de randen van de centra zal het aantal bezoekers van de centra toenemen. Het ondersteunen van initiatieven als de poldermarkt leidt ook tot een verlevendiging van de centra en draagt daarnaast bij aan de economische levensvatbaarheid van het buitengebied.

Het belangrijkste knelpunt dat nu door zowel de winkeliers als het winkelend publiek wordt ervaren, is de gebrekkige bereikbaarheid van de dorpscentra. Het oplossen hiervan, op een manier die zowel voldoende parkeergelegenheid als een gezellige uitstraling waarborgt, is noodzakelijk om het huidige winkelaanbod te behouden en nieuwe aanbieders tot investeren te verleiden.

Recreatie

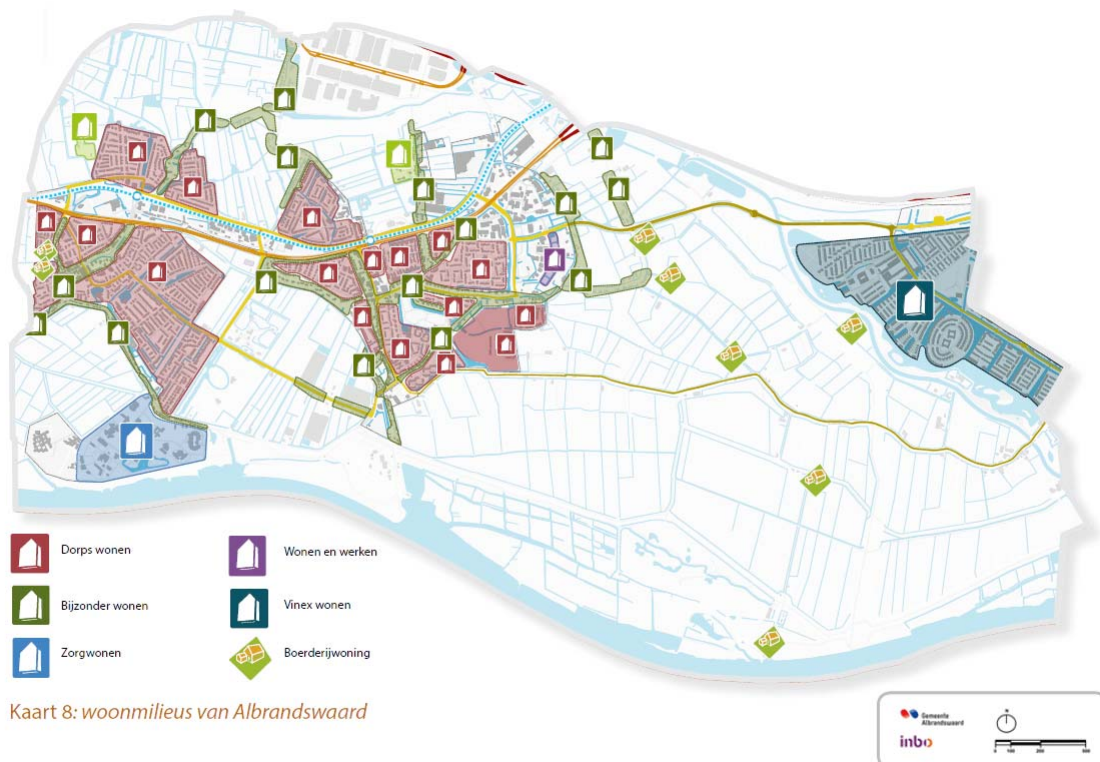
Het gebied langs de Oude Maas en de grienden trekt nu al flink wat recreatieve bezoekers en herbergt dus ook enkele ondernemers gericht op recreatie. Door de ontwikkelingen in het Buytenland nemen de kansen voor economisch interessante recreatie verder toe. Hier ligt allereerst, maar niet uitsluitend, een kans voor de in dit gebied aanwezige agrariërs, die om economisch levensvatbaar te blijven hun activiteiten zullen moeten verbreden. Snelle besluitvorming is gewenst om de kansen voor

recreatie ten volle te benutten. Daarbij dient wel aangetekend dat het hier moet gaan om smaakvolle recreatie: recreatie met het accent op het beleven van de landschappelijke kwaliteiten van het buitengebied. Grootschaligheid of een focus op 'vermaak' zouden leiden tot aantasting van de kwaliteit van het gebied. *Een mogelijke stimuleringsmaatregel voor ontwikkeling van recreatieve bedrijvigheid is het in beginsel toestaan van verandering van bestemming van bestaande bouw, van wonen / agrarische bedrijvigheid naar recreatie: overnachtingen, horeca, vermaak.*

Rotterdam e.o. als vestigingsplaats voor (internationale) bedrijven

Albrandswaard moet zich nadrukkelijk aanbieden in de regio om samen op te trekken in de internationale profilering. In Albrandswaard is beperkt ruimte voor deze bedrijven zelf, mits zij qua omvang en activiteiten passen bij wat hiervoor reeds opgemerkt is. De werknemers van deze bedrijven echter, hebben in Albrandswaard veel mogelijkheden voor hoogwaardig wonen en recreëren. Een belangrijk aandachtspunt in deze profilering is het aan de zuidkant van Rotterdam ontbreken van het type voortgezet onderwijs waartoe expats zich ook aangetrokken voelen. *Hier dringt zich de vraag op of Albrandswaard de potentie heeft alleen in deze lacune te voorzien, of dat samen met de buurgemeenten en onderwijsinstellingen draagvlak kan worden gecreëerd voor een gedegen onderzoek welk type school, waar gevestigd, duurzaam bestaansrecht zou kunnen krijgen?*

Woongemeente

De structuurvisie geeft aan op welke plaatsen nog woningbouw zou kunnen plaatsvinden (zie afbeelding), maar spreekt zich niet uit over gebieden waar niet zou mogen worden gebouwd. Verrommeling van het buitengebied moet worden tegengegaan omdat dit zowel de aantrekkingskracht voor vestiging als voor recreatie blijvend zou schaden, dus is terughoudendheid met bouwen in het groen geboden. Tegelijk dringt zich dan de vraag op hoe toch kan worden voldaan aan de wensen op het gebied van ruimte, uitzicht en vrijheid van draagkrachtige potentiële vestigers. Hierbij moet overigens wel worden bedacht dat draagkrachtige nieuwkomers toekomstige ontwikkeling ook kunnen

afremmen, zorgvuldige afweging van de voor- en nadelen van het voldoen aan deze wensen is dus noodzaak.

Gedacht kan worden aan vragen als: mag in bepaalde gebieden, bijvoorbeeld langs dijken, de bebouwing nog geïntensiveerd, of mag alleen vervangende nieuwbouw plaatsvinden? Is het gewenst maximale afmetingen van bebouwing in bepaalde (groene) gebieden aan te geven? Zijn er gebieden die niet op bovenstaande kaart staan aangegeven waar toch nog mag worden gebouwd, en onder welke voorwaarden?

Zoals reeds genoemd heeft inzetten op hoogwaardig wonen ook voordelen voor de regio, zodat de regio interessant is voor vestiging van bedrijven en inwoners van de regio in Albrandswaard kunnen ontspannen. Dit zal nadrukkelijk onder de aandacht moeten worden gebracht, opdat er geen regionale claims komen om in Albrandswaard nog ruimte te maken voor (standaard)woningbouw.

Infrastructuur

De bereikbaarheid van de gemeente Albrandswaard is met een directe aansluiting op de A15 en twee metrostations bijzonder goed. De interne bereikbaarheid is echter een punt van zorg. Hierboven zijn de ontsluiting van en parkeergelegenheid in de dorpscentra al genoemd. Als we kijken naar de genoemde kansrijke economische sectoren recreatie en zorg, dan is de bereikbaarheid van de gebieden die hiervoor belangrijk zijn ook onvoldoende. De ontsluiting van deze gebieden, waaronder bijvoorbeeld het Delta-terrein en het Oude Maasgebied, zal verbeterd moeten worden. Een goede ontsluiting is basisvoorwaarde voor private investeringen.

Het verdient aanbeveling om ook te kijken naar de mogelijkheden die de Oude Maas biedt. Wellicht zou bijvoorbeeld het Delta-terrein gedeeltelijk via het water ontsloten kunnen worden. Nu is er slechts een recreatieve vaarverbinding tussen de haven van Rhoon en Oud Beijerland en Klein Profijt. Overigens kan deze verbinding, bij een voldoende frequentie en goede promotie, de aantrekkelijkheid van Albrandswaard voor dag- en kort verblijfsrecreatie vergroten. Het veer maakt combinatiebezoeken aan de Hoeksche Waard en Albrandswaard immers mogelijk.

Investeringsklimaat

Slim en duidelijk beleid kan werken als katalysator voor investeringen van ondernemers, die bijvoorbeeld in de recreatieve sector, maar ook in de wellness&leisure, zeer gewenst zijn. Onduidelijkheid of te restrictief beleid zullen deze juist afremmen. In dit licht is het van belang na te denken over een aantal zaken, waaronder:

- Bij voorwaarden voor bedrijfsmatige bebouwing treedt al gauw spanning op tussen de minimale omvang voor economische levensvatbaarheid en de maximale omvang om landschappelijke kwaliteiten en bereikbaarheid te waarborgen.
- Toenemende bedrijfsmatige bebouwing biedt de kans de gemeentelijke OZB-inkomsten te vergroten. Hoge kosten hiervoor zullen echter als rem op investeringen werken. Het is dus essentieel om hier terughoudend mee te zijn en in vergelijking tot andere gemeenten in de regio op zijn minst niet negatief op te vallen.
- Ook een groeiende recreatieve sector biedt de kans de gemeentelijke inkomsten nog wat te vergroten door toeristenbelasting te heffen. Zeker wanneer de tarieven hoog zijn of kunnen worden zal dit investeringen in deze sector niet ten goede komen. Langdurige duidelijkheid hierover is dus gewenst. Daarbij moet opgemerkt worden dat de eventuele opbrengsten wel ruimschoots moeten opwegen tegen de kosten die hiervoor gemaakt worden.
- Het in rekening brengen van ambtelijke kosten bij aanvragers van vergunningen kan ook een remmend effect op investeringen hebben. Ook hier geldt dat redelijkheid en langdurige duidelijkheid over de gemeentelijke koers gewenst is.

5. Conclusies en aanbevelingen

Albrandswaard is uniek door de ligging in nabijheid van de Mainport, de goede bereikbaarheid en het landelijke karakter met relatief veel ruimte. Dat biedt met name kansen voor havengerelateerde bedrijvigheid, groene recreatie, en zorg & wellness. Verder kan Albrandswaard de aantrekkelijkheid van de Rotterdamse regio als vestigingsplaats voor bedrijven vergroten door zich te profileren als gemeente waar hoogwaardig wonen mogelijk is.

Deze kansen kunnen slechts ten volle benut worden als keuzes worden gemaakt. Deze zullen onherroepelijk leiden tot uitsluiting van andere mogelijkheden en moeten dus goed onderbouwd zijn en op voldoende draagvlak kunnen rekenen.

Aanbevelingen:

- Creëer een gunstig investeringsklimaat door het wegnemen van bureaucratische en financiële barrières voor investeringen in de gewenste sectoren: snelle en transparante procedures voor vergunningen, langdurige duidelijkheid over leges en belastingen.
- Kies in welke sectoren ontwikkeling (d.w.z. uitbreiding) gewenst is. Stel daarbij vast of en welke begrenzing van andere sectoren hiervoor nodig is. Helderheid hierover voorkomt dat ad hoc besluiten worden genomen die de kansen voor gewenste toekomstige ontwikkelingen negatief beïnvloeden.
- Benader zowel gevestigde ondernemers als mogelijke investeerders actief en zorg daarmee voor te verwachten effectiviteit van, en draagvlak voor het vast te stellen beleid: Waar liggen kansen voor Albrandswaard?
 - Zijn er meer, in dit document niet genoemde, vormen van bedrijvigheid haalbaar die het groene karakter versterken / niet aantasten en die economische voordelen hebben?
 - Welke randvoorwaarden moeten ingevuld zijn om over te gaan tot investeringen?
 - Wat moet/kan de gemeente doen?
- Werk samen met regionale partijen, bijvoorbeeld de Rotterdam Investment Agency en de Stadsregio: hoe verhoudt de ambitie van Albrandswaard zich tot regionale ontwikkelingen en ambities? Wat is er nodig om kansen toegespeeld te krijgen? Maak duidelijk wat Albrandswaard te bieden heeft.
- Schone en kleinschalige bedrijvigheid is voor alle sectoren het uitgangspunt. Dit is belangrijk voor het behoud van de kwaliteiten van Albrandswaard, waaronder het dorpse karakter. Bij eisen ten aanzien van kleinschaligheid is economisch realisme wel essentieel: economisch gezonde bedrijvigheid vergt een minimale omvang.
- Benoem per gebied en per economische sector kaders die als richtlijn dienen: welke bedrijfsomvang en welke mate van overlast (waaronder geluid, aanblik, verkeers- en parkeerdruk), maximaal aanvaardbaar zijn. Omdat de toekomst niet te voorspellen valt moeten deze kaders zodra daar aanleiding toe is heroverwogen worden, zonder daarbij het oorspronkelijke doel (behoud van de unieke kwaliteiten van Albrandswaard en stimuleren van ontwikkeling van gewenste sectoren) uit het oog te verliezen.
- Benoem beschermd buitengebied (waar niets mag) en overig buitengebied, waar in beginsel gebouwd mag worden, mits voldaan wordt aan voorwaarden die de kwaliteiten van Albrandswaard beschermen.

Interim beleid

Zolang de benodigde keuzes niet gemaakt zijn is interim beleid noodzakelijk om te voorkomen dat de waan van de dag leidt tot beslissingen die ongunstig blijken voor toekomstige ontwikkeling.

Duidelijk is dat vooral de kansen voor recreatie en hoogwaardig wonen gevoelig zijn voor uitbreiding van andere sectoren. Het interim beleid is dan ook gericht op ruimtelijke bevrozing van de status quo.

Dit houdt niet in dat elke ontwikkeling in de tussentijd geblokkeerd wordt, stilstand is achteruitgang, maar wel dat er strikte voorwaarden gelden voor nieuwe vestiging en uitbreiding: vestiging, nieuwbouw en uitbreiding van bedrijven is alleen mogelijk op bestaande bedrijventerreinen, onder de voorwaarde dat er geen toename is van overlast op het gebied van geluid, stank en aantasting van de visuele kwaliteit van het landschap. Voor woningbouw geldt een soortgelijke beperking, voornamelijk is alleen op reeds bestaande woningbouwlocaties nieuwbouw/herbouw mogelijk.

6. Bronnen:

1. CBS, Beroepsbevolking gemeenten naar onderwijsniveau, 3jaars gemiddelde 2009-2011.
2. CBS, Inkomen van particuliere huishoudens met inkomen naar kenmerken en regio, 2010.
3. Financieel economische barometer Albrandswaard, 1^e kwartaal 2013.
4. CBS, personen met een uitkering per gemeente, september 2012.
5. Kamer van Koophandel, Factsheet 2013
6. CBS, De sterke kanten van Nederlandse regio's, 2012
7. Triple P Barendrecht Albrandswaard Ridderkerk, Rabobank, 2011
8. Kamer van Koophandel, 2013, niet gepubliceerde cijfers m.b.t. aantal vestigingen waaronder ZP.
9. Onderzoek ZZP'ers Albrandswaard, 2011
10. Atlas Metropoolregio Rotterdam Den Haag, maart 2013

7. Disclaimer cijfermateriaal Economisch perspectief Albrandswaard.

Getracht is zoveel mogelijk te werken met openbaar toegankelijk, structureel verzameld cijfermateriaal. Daarmee wordt een vergelijking met andere gemeenten of met toekomstige cijfers mogelijk gemaakt. Nadeel is echter dat deze cijfers meer geschikt zijn voor het krijgen van een indicatie van de werkelijkheid, dan voor een precies overzicht; ze zijn geschikt voor het analyseren van trends, maar niet altijd heel recent en precies. Wanneer betere cijfers m.b.t. bepaalde onderwerpen noodzakelijk worden geacht, zou hiervoor onderzoek gedaan moeten worden. Het is bijvoorbeeld bekend dat het aantal bijstands- en ww-uitkeringen de laatste maanden snel opgelopen is en inmiddels dus flink hoger is dan de genoemde cijfers. Dit is echter een landelijke trend, waarmee de bewering dat Albrandswaard het relatief goed doet, wel overeind blijft.

Om de cijfers beter te kunnen duiden, hieronder een aantal gehanteerde definities:

Beroepsbevolking (CBS)

Alle personen (15 tot 65 jaar) die:

- tenminste twaalf uur per week werken, of
- werk hebben aanvaard waardoor ze tenminste twaalf uur per week gaan werken, of
- verklaren ten minste twaalf uur per week te willen werken, daarvoor beschikbaar zijn en activiteiten ontplooiën om werk voor ten minste twaalf uur per week te vinden.

Potentiele beroepsbevolking (CBS)

Alle personen van 15 tot 65 jaar

Aantal uitkeringen per 1000 personen (CBS)

Aantal uitkeringen per 1000 personen uit de potentiële beroepsbevolking

Hoogopgeleid (CBS)

Hoogst gevolgde opleiding is HBO of universiteit, als aangegeven in de enquête beroepsbevolking

Arbeidsplaatsen (KvK)

Arbeidsplaatsen is gebruikt als synoniem voor 'banen'. Een baan is een expliciete of impliciete arbeidsovereenkomst tussen een persoon en een economische eenheid waarin is vastgelegd dat arbeid zal worden verricht waar een (financiële) beloning tegenover staat. Banen kunnen worden onderscheiden in banen van werknemers en banen van zelfstandigen.

Vestigingen (KvK)

Bij Kamer van Koophandel ingeschreven locaties van bedrijven, waaruit inactieve bedrijven verwijderd zijn.

ZZP (KvK)

Alle vestigingen met 0 of 1 werkzame personen, minus detailhandel en zakelijk beheer.